

Meer dan veertig jaar geleden verscheen Jan Van Rompaey op de beeldbuis, om het er tientallen jaren op te nemen voor gewone mensen zoals u en ik. Zijn pensioen betekende echter niet dat hij de televisie vaarwel zei. Met *Dorp in de stad* in het magazine van de Universitaire Ziekenhuizen Leuven begon ook de gelijknamige reeks op Vitaya. Hoe neemt hij deze ziekenhuisverhalen mee in zijn leven?

Tom Heylen

‘Geneeskunde kan niet alles, mensen kunnen veel’

TIENERS en twintigers kennen Jan Van Rompaey amper nog van de televisie. Patiënten in de Universitaire Ziekenhuizen van Leuven daarentegen herkennen hem meestal wel, als hij door de gangen dwaalt, want in het *UZ Magazine*, ‘huistijdschrift’ van de UZ Leuven, prijkt zijn foto bij de gespreksrubriek *Dorp in de stad*.

„Met honderden patiënten, bezoekers en personeelsleden had ik ooit een gesprek, geen interview. Ik pols naar hoe het met hen gaat, maar het gesprek stuur ik in geen geval”, benadrukt Jan Van Rompaey. „Het is hun verhaal en over hen gaat het. Soms wordt dit bestempeld als therapeutisch werk, maar dat is beslist niet de bedoeling. Het gaat veeleer om niet-geprogrammeerde momentopnamen.”

— *Maakte u destijds voor de BRT op dezelfde wijze televisie?*

Voor televisie, zelfs in het geval van rechtstreekse uitzendingen, ging ik anders te werk. Steevast werd het grondig voorbereid. Ik kreeg veel ruimte om zelf beslissingen te nemen. Ik had ook een heel redactieteam van een twintigtal mensen rondom mij, en we deden het allemaal samen. Ik had het geluk dat ik ‘mijn mensen’ zelf mee mocht kiezen. Ook presenteerde ik de meeste programma’s die ik maakte zelf. Toch draaide het, zeker bij rechtstreekse uitzendingen als *Ombudsjan*, wel eens anders uit dan voorzien. Stress en spanning waren er altijd. Dat hoorde erbij. De uitzending was de verdienste van het hele team. De kameraadschap die er toen heerste in ons ruime redactielokaal mis ik soms.

— *U stapte over naar ‘UZ Magazine’. Hoe gebeurde dat?*

Het was geen overstap, het kwam er gewoon bij. Voor *Terloops* draaide ik enkele reportages die te maken hadden met de Leuvense ziekenhuizen. Zo herinner ik me nog goed de verhuizing van de afdeling intensieve zorgen van het Sint-Rafaëlziekenhuis naar Gasthuisberg. Die gebeurtenis volgden we met een camera-

ploeg. Net als ‘de 900’ destijds in Leuven, gedurende 24 uren. Ze kenden me dus en vroegen me begin de jaren 1980 of ik wilde meewerken aan hun tijdschrift.

Honderden mensen zaten reeds met me samen voor een babbel. Ik noem het geen interview en het wordt ook niet voorbereid. Ik ga bij hen zitten in een van de vele ruimten in het ziekenhuis. Ik probeer het gesprek gaande te houden met vragen die de lezer ook zou stellen, recht uit de buik. Mijn bandopnemer en intussen mijn digitale recorder horen er gewoon bij. Het werden stuk voor stuk pakkende verhalen over leven en dood, over geluk en verdriet.

— *Staan mensen het makkelijk toe dat u bij hen aanschuijft voor een gesprek?*

Weinig gesprekken werden geweigerd. Zelfs vergezeld van cameraman en geluidstechniker voor de opnames voor *Dorp in de stad* voor Vitaya, blijkt de drempel laag. Velen kennen me nog van televisie vroeger of van het tijdschrift. Ze zijn er gerust op dat het gebeurt met respect en dat het niet zal leiden tot krantenkoppen.

Soms bekruipt me zelfs het gevoel dat ik word ontvangen als iemand van de familie.

Het gebeurde ook al dat de vraag kwam om het gesprek toch maar niet uit te zenden, omdat mijn gesprekspartner intussen was overleden. Dat respecteerden we natuurlijk. Maar evenzeer is het ooit voorgevallen dat we deze reactie kregen: „Die uitzending is het mooiste eerbetoon dat we ons overleden familielid konden geven.”

Ik herinner me nog dat ik eens ‘s nachts door de gangen dwaalde, op zoek naar een gesprekspartner. Ik hield een man staande. „Mijnheer,” antwoordde hij, „mijn vrouw is een kwartier geleden overleden en ik ga nu kleren voor haar halen. Ik kan dit nu echt niet.” Toen schaamde ik me wel dat ik de stap had gezet.

— *Blijven die verhalen niet vaak hangen, ‘s avonds thuis bijvoorbeeld?*

Natuurlijk wel. Zo herinner ik me een gesprek met een jonge moeder. Haar baby van enkele maanden oud was net geopereerd aan een tumor in de hersens, en de moeder wist dat die zeker zou terugkomen. Het was een ontzettend moedige vrouw en ze zei: „Ik ben er van overtuigd dat dit enkel mensen overkomt die het kunnen dragen.” Met haar heb ik nog af en toe contact via e-mail. Het kindje, intussen enkele jaren oud, leeft nog steeds. Ook met enkele andere gesprekspartners heb ik nog af en toe contact.

Met mijn gesprekken red ik geen levens. Artsen en verpleegkundigen doen dat wel

— *Wordt u dan niet beschouwd als een soort therapeut, van wie wordt verwacht dat hij het gesprek zal voortzetten?*

De gesprekken uit het *UZ magazine* of uit mijn boeken zijn steevast momentopnamen. Van mijn gesprekspartners houd ik ook geen gegevens bij. Bovendien respecteer ik de privésfeer. Ik zoek nooit op de kamers mensen

op. Ik weet ook niet in welke kamer ze verblijven. Het gebeurt echter wel dat ik later de patiënt nog eens tegen het lijf loop in het ziekenhuis en we nog wat informeel napraten, maar een vervolghet verhaal schreef ik nog niet.

Voor televisieopnames vragen we wel schriftelijke toestemming en van die mensen hebben we dus wel contactgegevens in ons archief. Ik denk er soms ook aan hen nog eens een keertje op te zoeken, zoveel dagen of weken later. Kijkers willen dit misschien ook wel weten. Hoe zou het zijn afgelopen? Hebben ze het gehaald? En zo ja, hoe gaat hun leven verder?

— *Ook in de kapel sprak u met mensen. Zijn dat andere gesprekken?*

De gesprekken daar verlopen alleszins in een andere sfeer. Mensen fluisteren er ongevraagd – voor de geluidsmensen is dit vaak een nachtmerrie – en de verhalen blijken pakkender, veel intiemer. Zowel de vraag aan God „Waarom moet mij dit overkomen?” als de laatste hoop worden er uitgesproken. Ook niet-christenen zoeken soms de kapel op om er een kaars te branden of iets in het intentieboek te schrijven.

— *Veranderden die gesprekken uw kijk op het ziekenhuis?*

Ik besef nu nog meer dan voorheen dat niet alles kan, maar dat het personeel wel tot het uiterste gaat. Zeker de nachten die ik in het ziekenhuis doorbracht toonden een ander beeld. De rennende verpleger op weg naar een patiënt in nood, dolende zieken in de gangen die de slaap niet kunnen vatten, de chirurg die even uit de operatiekamer opdaagt en zich afvraagt of de patiënt het wel zal halen... Met mijn gesprekken red ik geen levens. Artsen en verpleegkundigen doen dat wel. Ook ontdekte ik dat, vooral in de afdeling palliatieve zorgen, in uitzichtloze situaties er toch nog steun is die de machteloosheid helpt te dragen. Geneeskunde kan lang niet alles, maar mensen kunnen veel.

Jan Van Rompaey, *Tussen hoop en wanhoop. Verhalen uit Gasthuisberg*, Van Halewijck, Leuven, 2008, 192 blz., 17,50 euro, ISBN 978 90 5617 893 2.

Jan Van Rompaey: ‘Soms bekruipt me het gevoel dat ik iemand van de familie ben.’ © Hugo Maris